

Homo Deus en andere toekomstverhalen

2

Petra Bolhuis & Theo Meereboer

Maieutiek 2018

Mens vertelt verhalen

- Wat is een narratief? Het is het verhaal op basis waarvan feiten in een bepaalde relatie tot elkaar worden gepresenteerd.
- De mens wordt geboren en die situatie is 'normaal'. De toevalligheid van het verleden kan door kennis van de geschiedenis losser worden gemaakt. (het gazon blz. 72 e.v.)
- Geen oorzaken maar 'herkomsten'. (Foucault)

Maieutiek_2018 HomoDeus-2

Verhalen en feiten

Een narratief is een verhaal waarin het verleden wordt gedeeld en nieuwe gebeurtenissen worden ingevlochten zodat het narratief toekomstbestendig is.

Het gaat niet om feiten in een waarheidsvertoog, maar om betekenisverlening.

Een narratief moet respect opbrengen voor al diegenen die een waardevol leven (willen) leiden.

Een narratief moet ruimte bieden om met elkaar verder te kunnen wat er ook in het verleden is gebeurd. (voorbeeld Donna Tart. Kleine vriend)

Maieutiek_2018 HomoDeus-2

Chaos van de tweede orde

"(...) de geschiedenis is ook nog eens een zogenoemd chaotisch systeem van het tweede type. Chaotische systemen komen in twee vormen voor.

1. Chaos van het eerste type is chaos die niet reageert op voorspellingen. Het weer is bijvoorbeeld een chaotisch systeem à la type één. Hoewel het wordt beïnvloed door talloze factoren kunnen we computermodellen bouwen die steeds meer van die factoren meerekenen, zodat we tot steeds betere weersvoorspellingen komen.
2. Chaos van het tweede type is chaos die wél reageert op voorspellingen en dus nooit nauwkeurig voorspeld kan worden." (Sapiens blz. 259)

Maieutiek_2018 HomoDeus-2

Verhaal van Harari zelf is ook een narratief

Hij kijkt terug vanuit vandaag de dag en overziet de gebeurtenissen vanuit het paradigma waar hij in leeft.

Niet vanuit bijv. het idee van tragisch verlies van god of goden, niet vanuit het idee van de verwording van de zeden, maar vanuit ideeën zoals dat wetenschap en techniek ons vooruitgang hebben gebracht en machtiger hebben gemaakt en gericht op het ondermaanse en de mens.

Maieutiek_2018 HomoDeus-2

Humanisme

Verhaal van het humanisme vervangt het verhaal over God die alles beschikt, of de natuur die alles bepaalt. (zie ook college 6)

Het verhaal van het humanisme laat de mens ontstaan, maar kondigt heel onbedoeld en onvoorzien ook haar einde aan.

"De mens zal verdwijnen als een gelaat van zand aan de rand der zee." (Foucault)

Maieutiek_2018 HomoDeus-2

Harari

“Misschien zal de teloorgang van het humanisme ook wel gunstig uitpakken. De meeste mensen zijn vooral bang voor verandering omdat ze het onbekende vrezen. Maar de allergrootste constante uit de geschiedenis is dat alles verandert.” (H. 80)
De verandering van de verandering tekent het huidige tijdsbeeld.

Maleutiek_2018 HomoDeus-2

Verhaal (h)geeft zin

“Je kunt mensen hun verhaal niet afnemen zonder ze een nieuw verhaal te geven. Het is niet voldoende om een oud verhaal aan te vechten, hoe verouderd en ongelooftwaardig dat inmiddels ook mag zijn. Verandering komt alleen als je het oude verhaal vervangt door iets nieuws. Als we het juiste verhaal ontwikkelen, en leren hoe dat te vertellen, zal dat een aanstekelijke uitwerking hebben op mensen van alle politieke voorkeuren. De verhalenvertellers regeren de wereld. De oude wereld, die ooit zo stabiel leek - onveranderlijk zelfs, is aan het instorten. Er breekt een nieuw tijdperk aan, en dat kan heel gevaarlijk worden als we er niet goed op inspelen. Maar als we onze kansen weten te grijpen, zindert het van beloften. Of de systemen die voortkomen uit deze breuk beter of slechter zijn dan de huidige wereldorde zal afhangen van ons vermogen om een nieuw verhaal te vertellen, een verhaal dat leert van het verleden, vertelt wat onze plaats is in het heden, en een leidraad biedt voor de toekomst.” Monbiot Uit de puimtoppen blz. 9

Maleutiek_2018 HomoDeus-2

Aandacht voor narratief

Verhaal van de mensheid komt pas in zicht met het postmodernisme dat het begrip waarheid aantast.

Verhalen als basis van menselijke interactie staan nu centraal in denken van historici antropologen, filosofen en vinden we ook terug in een term als ‘memen’ van Dennett en Dawkins.

Maleutiek_2018 HomoDeus-2

Verhalen van toen en nu

- Animisme, theïsme, christendom, Islam, rationaliteit, humanisme, dataïsme, wetenschap, nationalisme, socialisme en liberalisme enz. zijn allemaal verhalen die mensen vertellen om een evenwicht te vinden tussen zichzelf en hun omgeving waarmee ze verder kunnen. Het begint dus niet bij het voorspellen van een toekomst, maar bij het hebben van een verhaal over het heden. De toekomstvisie hangt daar van af.

Maleutiek_2018 HomoDeus-2